

Den datoriserade doktorn

I den mån dagens läkare överhuvudtaget har ett skrivbord står där en dator. Under 1990-talet har bildskärmarna på allvar och mycket snabbt blivit en del av vårdens vardag. Vad betyder det för läkararbetet som sådant? För kvaliteten och ekonomin i vårdapparaten? För patienterna och deras säkerhet?

I serien »Doktorn och datorn» ska vi betrakta detta nya hjälpmedel (eller hin-

der?) i läkararbetet ur olika synvinklar. Det blir en resa bland experter och vanliga användare, från glesbygd till storstäder genom högteknologiska visioner och vardagligt krångel.

Serien vänder sig i första hand till dig som inte hunnit lära dig all svengelska i sammanhanget (eller som inte vill göra det). Tekniska förklaringar samlas under rubriken »Fem minuter om ...», i övrigt försöker vi hålla oss till frågan om den nya teknikens verkningar i stort och i vardagslivet.

Vi tar gärna emot dina synpunkter i

ämnet. Hur påverkar datorn ditt sätt och dina möjligheter att arbeta? Vilka möjligheter och vilka risker ser du? Är informationstekniken värd de pengar och de ansträngningar som idag läggs ner på den?

Skicka tips, invändningar, medhåll och inlägg. Som modern artikelserie om IT tar vi självfallet emot dem på e-post (adress: hans.fellman@mailbox.calypso.net), men för skeptiker och ännu ofrälsta går det också utmärkt att skicka vanlig p-post till Läkartidningen, Box 5603, 114 86 Stockholm. Märk kuvertet »Doktorn och datorn».

Snabb datorisering under 1990-talet:

Nära nio av tio primärvårdsläkare har nu journalerna på skärmen

Datorexlosionen ekar också i den svenska sjukvården. Mer än 85 procent av läkararbetsplatserna i primärvården är idag anslutna till ett datoriserat journalsystem – i slutet av 1991 var det 25 procent. På sjukhusen är andelen läkare med datorjournal betydligt lägre, kanske 20 procent, men ökningen desto mer intensiv.

Landets sjukhus och vårdcentraler har numera uppskattningsvis 2 000 datorjournalsystem i drift. Senaste tillgängliga exakta siffror är från årsskiftet 1994/95, när Spri och Landstingsförbundet inventerade frågan (Spri rapport 270).

Då fanns totalt 1 484 installerade system, som omfattade totalt ca 18 000 arbetsplatser, varav 13 000 i primärvården, drygt 3 000 på sjukhusen, knappt 1 400 hos praktiker, 500 i företagshälsovården och 100 övriga. I genomsnitt fanns 15 arbetsplatser per installerat system, med spännvidden 1–87.

Sedan dess har det av naturliga skäl hänt mest på sjukhussidan. Flera svenska storsjukhus har på senare tid gått in i upphandling av journalsystem, i vissa fall – Sahlgrenska och Södersjukhuset – också avslutat den. Några svenska utvecklingsprojekt, bland dem Bedside

(Enator, f d Celsius Information Systems), börjar också, med stöd av bl a Nutek, närma sig mer allmän spridning.

Experiment på 1970-talet

Den datoriserade journalföringen inleddes för ungefär 25 år sedan med experimentsystem på bl a Karolinska sjukhuset och Sahlgrenska, men först i slutet av 1980-talet tog utvecklingen fart och de senaste åren har den exploderat. Under 1994 t ex växte antalet installerade system med nära 70 procent!

En motsvarande ökning har gällt för antalet fabrikat att välja mellan. I slutet av 1987 fanns totalt tre på marknaden, idag konkurrerar ett tjugotal. Det har funnits ännu fler, men genom uppköp och sammanslagningar minskar nu antalet. I Sverige hade den störste leverantören, ProfDoc, för ett år sedan totalt 400 installationer med ca 4 500 arbetsplatser.

Genombrott på sjukhusen?

Den senaste mer övergripande lägesbeskrivningen gällande slutenvården är rapporten »Datoriserad journalföring på svenska sjukhus», en anonym enkät till ledningen vid alla (86) landstingsägda somatiska akutsjukhus. Svarens frekvensen var 90 procent, bl a samtliga regionsjukhus. Studien genomfördes i mars 1994 av Spri och Landstingsförbundet.

Resultatet blev i korthet att datorise-

rad journalföring då var ovanlig på sjukhusen. Ca 80 procent – 77 procent i slutenvård och 82 procent i öppen vård – hade inte alls datoriserat sina journaler.

Ungefär vart femte sjukhus – 17 procent i slutenvård och 22 procent i öppen vård – hade delvis datoriserade journaler (dvs på enstaka kliniker eller i delar av verksamheten). Endast ett sjukhus kunde sägas vara helt datoriserat.

Dock visade enkäten tecken på ett förestående genombrott: Hela 70 procent av sjukhusledningarna bedömde att datoriserad journalföring skulle dominera på det egna sjukhuset inom fem år. Endast 3 procent ansåg att datorjournaler inte skulle ha någon större betydelse då.

I reguljär drift eller omfattande försöksverksamhet fanns datoriserade journalsystem hos 3 procent av de tillfrågade sjukhusen medan 35 procent hade provat »i viss omfattning». Regionsjukhusen redovisade här i allmänhet större erfarenhet: 11 procent respektive 35 procent.

Positiva attityder

Nära hälften av sjukhusen med erfarenheter av reguljära system eller praktiska försök redovisade »mycket givande» resultat. Inget sjukhus var uttalat negativt men ca 20 procent ansåg dock erfarenheterna »svårbedömbara».

Förväntningarna på datoriserad jour-